

แหล่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านบางคลอง (สามัคคีประชากร)

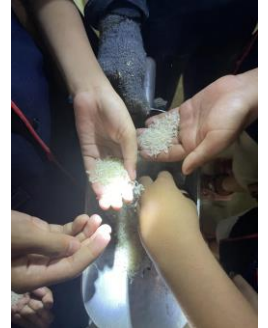
โรงสีชุมชนบ้านบางคลองเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นโรงสีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน อายุราวๆเกือบ 100 ปี จึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดีให้นักเรียนได้ศึกษาขั้นตอนการทำงานและสามารถนำไปประกอบเพื่อเลี้ยงชีพในอนาคตได้

ที่ตั้งโรงสีชุมชนแบบโบราณ

บ้านเลขที่ 131/1 หมู่ 8 ต.ปากแคว อ.เมือง จ.สุโขทัย 64000

วัตถุดิบ ผลิตภัณฑ์ ผลพลอยได้

1. ข้าวกล้อง
2. รำข้าว
3. ข้าวขาว
3. ปลาขี้ข้าว
4. แกลบ

กระบวนการผลิตและขั้นตอนการทำงานของโรงสี

1. นำข้าวเปลือกที่ได้รับจากชาวนาเข้าตะแกรงร้อนเพื่อคัดแยกสิ่งเจือปนออก ได้แก่ ฟางข้าว เศษดิน เศษหิน และฝุ่นละออง
2. นำเข้าเครื่องกะเทาะเปลือก ซึ่งจะมีลูกยางกลม 2 ลูก หมุนอยู่ เมล็ดข้าวเปลือกที่ผ่านร่องระหว่างลูกกลมยาว 2 ลูกนี้จะถูกแรงเสียดสีของลูกยางทำให้เปลือกข้าวหลุดออก
3. จากเครื่องกะเทาะข้าวเปลือกจะได้แกลบ ข้าวกล้อง และข้าวเปลือกบางส่วนที่ยังไม่ถูกกะเทาะเปลือกผ่านไปยังตะแกรงเหล็ก ซึ่งมีส่วนตะแกรงทำการร่อน แยกแกลบ ข้าวเปลือก และข้าวกล้องออกจากกัน
4. ข้าวเปลือกจะย้อนกลับไปเข้าเครื่องกะเทาะเปลือกใหม่ ข้าวกล้องจะผ่านไปตะแกรงโยก เพื่อทำการคัดข้าวเปลือกที่ยังมีผสมไปกับข้าวกล้องออกให้เหลือแต่ข้าวกล้องล้วนๆ
5. แกลบที่ร้อนออกจากตะแกรงจะคุดพัดลมคุดไปไว้ต่างหาก ขณะเดียวกันพัดลมจะคุดเศษข้าวกล้องละเอียด หรือจมูกข้าวรวมทั้งแกลบละเอียดที่เกิดจากการกะเทาะเปลือกไปไว้ยังอีกทางหนึ่ง ส่วนนี้เรียกว่า รำหยาบ
6. ตะแกรงโยก มีหน้าที่คัดข้าวเปลือกออกจากข้าวกล้อง ในตะแกรงโยกมีแผ่นเหล็กบางๆ วางกันเป็นช่องๆ สลับพื้นปลา ตะแกรงโยกจะเดินหน้า-ถอยหลังตลอดเวลา ข้าวเปลือกและข้าวกล้องจะถูกคัดแยกไปคนละทาง ข้าวเปลือกจะย้อนกลับไปเข้าเครื่องกะเทาะใหม่ ส่วนข้าวกล้องจะผ่านไปสู่หินขัดข้าวเปลือกและหินขัดข้าวขาวต่อไป

7. หินขัดข้าวกล้อง และหินขัดข้าวขาว มีลักษณะเป็นเหล็กทรงลูกข้าง มีหินกากเพชรผสมปูน ปอกไว้โดยรอบ ตั้งบนแกนที่หมุนได้ผนังที่หุ้มหินขัดข้าว จะมียางเป็นท่อนๆ เรียกว่ายางขัดข้าว วางอยู่เป็นประจำ ข้าวกล้องจะผ่านช่องว่างระหว่างหินขัดข้าวและยางขัดข้าว ในขณะที่หินขัดข้าวหมุนอยู่ตลอดข้าวกล้องจะถูกขัดจนขาว โดยผ่านหินขัดข้าว 2 ครั้ง คือ หินขัดข้าวกล้อง และหินขัดข้าวขาว

8. ที่ผนังหุ้มหินขัดข้าวกล้อง และหินขัดข้าวขาวจะมีช่องให้พัดลมดูดผิวของเมล็ดข้าวกล้องที่ถูกขัดออกไป ส่วนนี้เรียกว่า ร่าละเอียด

9. ข้าวขาวที่ออกจากหินขัดข้าว จะเป็น ข้าวสารเต็มเมล็ด ข้าวหัก และ ปลายข้าว รวมกัน จะต้องนำไปผ่านตะแกรงเหล็ก และตะแกรงกลม เพื่อคัดออกมาเป็นชนิดข้าวตามต้องการต่อไป

10. ตะแกรงเหล็กที่จะคัดข้าวสารเต็มเมล็ดและปลายข้าวนี้ ประกอบด้วยแผ่นตะแกรงซ้อนกันหลายแผ่น แต่ละแผ่นจะมีรูตะแกรงขนาดต่างๆ กัน เพื่อให้ข้าวแต่ละชนิดผ่านได้และผ่านไม่ได้ตัวตะแกรงเหล็กจะเขย่าตลอดเวลาที่ทำงาน

11. ตะแกรงกลมที่ลักษณะเป็นแผ่นเหล็กมีวนกลมหมุนตลอดเวลาที่ทำงาน ผิวแผ่นเหล็กด้านในมีผิวอนุกรมเล็กๆ จำนวนมาก เพื่อให้เมล็ดข้าวที่หักเล็กเกาะอยู่ขณะที่ปล่อยให้เมล็ดใหญ่กว่าผ่านไป และไปสู่ที่ไว้สำหรับปล่อยข้าวสาร เป็นอันจบกระบวนการสีข้าว ขั้นตอนการสีข้าวนั้นจะสิ้นสุดเมื่อทำการขัดเมล็ดข้าวสารให้สะอาด และจะได้ผลิตภัณฑ์ คือ ข้าวสารและปลายข้าว ปลายข้าวนั้นจะมีความยาวประมาณเท่ากับหรือน้อยกว่า 6/8 ของความยาวเมล็ดเต็ม

ภาพประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน

